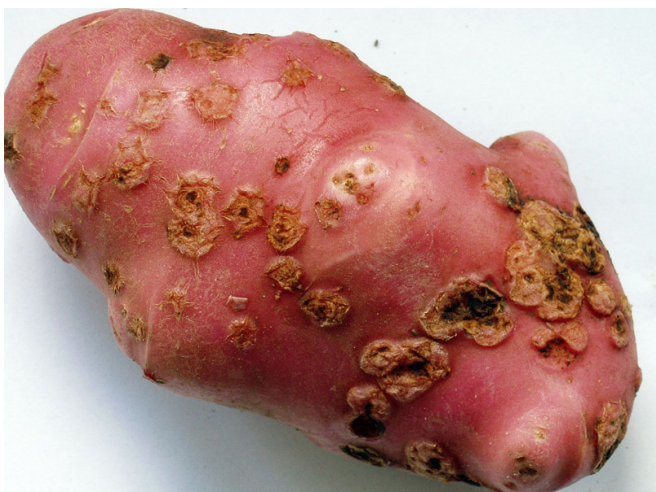
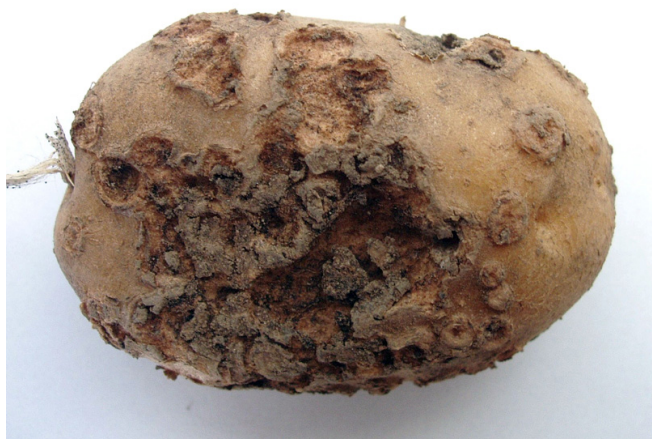

PARCH ZWYKŁY ZIEMNIAKA (*STREPTOMYCES SCABIES*) GROŻNA CHOROBA ZIEMNIAKA

Bulwy ziemniaka porażone przez parcha zwykłego forma płaska; fot. M. Wróbel (po lewej) i J. Osowski (po prawej)
IHAR Bonin

Bulwy ziemniaka porażone przez parcha zwykłego forma wgłębna (po lewej) i wypukła (po prawej);
fot. J. Osowski, IHAR Bonin

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania

Bakteria (promieniowiec) *Streptomyces scabies* jest rozprzestrzeniona na całym świecie. W Polsce występuje powszechnie, we wszystkich rejonach uprawy ziemniaka.

Rośliny żywicielskie

Żywicielami są ziemniaki i niektóre warzywa korzeniowe (burak, marchew, pasternak i rzepa) oraz bobowate, trawy, itp.

Objawy występowania i szkodliwość

Do zakażenia dochodzi tylko w okresie wegetacji. Pierwsze objawy choroby to małe brązowe plamki na bulwach. Rozwój oraz ich liczebność zmienia się wraz ze wzrostem bulwy. Plamki te różnią się wyglądem i dlatego, w zależności od szczepu patogenu i odporności odmiany, wyróżnia się różne formy parcha zwykłego:

- parch płaski (powierzchniowy) – drobne skorkowacenia występujące tylko na powierzchni bulwy;
- parch wgłębny – na powierzchni bulw pojawiają się okrągłe lub gwiaździste plamy utworzone z koncentrycznych warstw korka, które mogą sięgać w głąb bulwy na kilka milimetrów. Jest to najgroźniejsza forma choroby;
- parch wypukły – między strupami tworzy się nowa tkanka i powstają wypukłości.

Inne gatunki bakterii rodzaju *Streptomyces* (*S. reticuliscabies* i *S. europaeiscabies*) wywołują powierzchniowe wgłębienia/kratery na powierzchni bulw. Na młodych bulwach uwidaczniają się brązowe plamy, które rozwijają się na wzór siatkowatego spękania skórki. Porażone bulwy szybciej gniją.

Powstawanie form parcha jest związane z podatnością odmian ziemniaka. Forma powierzchniowa (płaska) występuje na odmianach odpornych, pozostałe formy pojawiają się na odmianach podatnych.

Rozwojowi choroby sprzyja: uprawa na glebach lekkich przewiewnych o pH powyżej 5,6, stosowanie silnie porażonych sadzeniaków, wysokie temperatury i brak opadów w okresie wiązania i rozwoju bulw, wapnowanie gleb, częsta uprawa na tym samym polu,

stosowanie obornika wiosną (szczególnie niewskazane jest stosowanie obornika słomistego).

Choroba nie rozwija się w okresie przechowywania, a jedynie na bulwach rosnących. Jej szkodliwość to obniżenie przydatności bulw odmian jadalnych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, do przetwórstwa oraz jako materiału nasienne. Bulwy z objawami parcha zwykłego także gorzej się przechowują. Uszkodzona skórka sprzyja szybszemu odparowywaniu wody oraz ułatwia wnikanie innych patogenów.

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

Bakterie są przenoszone przez porażone ziemniaki, gnijące szczątki roślin, glebę, wodę oraz maszyny rolnicze.

Wymagania fitosanitarne

W Unii Europejskiej, a tym samym w Polsce, *Streptomyces scabies* nie podlega obowiązkowi zwalczania (nie jest to agrofag kwarantannowy w Unii). Jakkolwiek, jest on agrofagiem regulowanym przepisami w przypadku eksportu ziemniaków do niektórych krajów.